

ثَلَاثَةُ الْأُصُولِ

Üç Temel Esas

Şeyh'ul İslam
Muhammed bin Abdilvehhâb
Rahimehullâh

Tevhid'e Davet
darultawhid.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın Adıyla.

Şeyh'ul İslam Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh şöyle dedi:

“İnsanın bilmekle yükümlü olduğu üç temel esas: Kulun; Rabbini, dinini ve peygamberi Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'i bilmesidir.”

ثَلَاثَةُ الْأُصُولِ

Üç Temel Esas

Müellif:

Şeyh'ul İslam Muhammed bin Abdilvehhâb
Rahimehullâh
(1206 H)

Darultawhid

Tevhide Davet

 www.darultawhid.com

 info@darultawhid.com

 english@darultawhid.com

□ t.me/darultawhid

□ t.me/darultawhid_english

Üç Temel Esas

Üç Temel Esas - Takdim.....	5
Üç Temel Esas.....	10
Dört Mesele	10
Açıklama.....	11
Üç Mesele	14
Açıklama.....	16
Birinci Temel Esas: Rabbi Bilmek	19
Açıklama.....	20
İbadet Çeşitleri.....	23
Açıklama.....	26
İkinci Temel Esas: İslam Dinini Delilleriyle Bilmek	29
1. Mertebe: İslam	29
Açıklama.....	32
2. Mertebe: İman.....	35
Açıklama.....	35
3. Mertebe: İhsan	37
Açıklama.....	40
Üçüncü Temel Esas: Peygamberiniz Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in Bilinmesi	42
Açıklama.....	46
Tâgûtü İnkâr ve Allâh'a İman	50
Tâgût'un Başlıca Çeşitleri	50
Açıklama.....	51

Üç Temel Esas - Takdim

Rahman ve Rahim olan Allâh'ın adıyla.

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Allâh'tan başka ibadete layık hak ilah olmadığına şahitlik ederim. Kurtuluş, ancak O'na itaat etmekle mümkün olur. Hayırlı akıbet, muttakilere hastır. Cinlerin ve insanların hepsine Allâh'ın son elçisi olarak gönderilen, âlemlere rahmet ve muttakilere önder olan Muhammed Mustafa'nın Allâh'ın kulu ve Rasülü olduğuna da şahadet ederim. Allâh'ım, ebedi salat u selamı, Nebi'n Muhammed'in, al u ashabının ve onlara tabi olup onların yoluyla iktifa edenlerin üzerine eyle!

Bundan sonra:

Ey insanlar! Bugün, okur-yazarlık oranı çok yüksek olsa da Allâh hakkında, Allâh'ın dini İslam'ın ne olduğu ve peygamberi Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in kim olduğu hususunda ciddi bir cehalet söz konusudur. Bunun en temel sebebi kişilerin dinden ve kişiyi Müslüman kılacak, ebedi saadete erişmesine zemin hazırlayacak zaruri ilimden yüz çevirmesidir. Oysa her bireyin, hem bu dünyada hem ahiret yurdunda kurtuluşu ve saadeti ancak Müslüman olmasına bağlıdır. Kişinin Müslüman olması da ancak bu ilmi talim etmesi ve onunla amel etmesiyle mümkündür.

Kişiyi Müslüman kılan İslam dini; zararlı ve fahiş iş yapmaktan koruyan, haram şehvetleri ve ihtirasları meneden, kalbi eğitip geliştirip temizleyen, iyi huyları meydana çıkararak insanı hayırlı kılan, ümit ve cesaret vererek başarıya ulaştıran, teselli edip hüzne, kedere ve gamma karşı kalkan olarak dertleri unutturan, yaşama gücünü artıran, yetiştiren ve olgunlaştıran, huzura sebebiyet veren ve dahi ahirette ebedi saadete kavuşturan bir hazine ve bir ilâhî yoldur. Din ortadan kalktığında, insanlar idrak olmaksızın, akletmeksizin, benliklerinin ve iradelerinin köleleri olur ve bu olgunun özgürlük olduğu iddiasında bulunarak kendi nefislerine karşı yaptıkları zulmü perçinleştirirler. Oysaki İslam dini insanlara iyi ahlâk, kudret, cesaret, dayanma gücü, sabır, rahat ve huzur getirir, bölücülüğe, yıkıcılığa mâni olur ve adaleti sağlar.

Davetini yapmış olduğumuz İslam, Allâh'a tam bir gönülle tevhid ile teslimiyet anlamına gelen evrensel bir dindir. Bu din ise, akıl sahiplerini kendi iradeleriyle en iyiye, en doğruya ve en güzele ulaştırılan ilahi bir yoldur. İslam dini egemenliğin, hâkimiyetin, idarenin, koşulsuz boyun eğişin, itaatın hâsılı kelam hiçbir ortağı olmaksızın ilahlığın yegâne sahibi olan Allâh'a, hakkı olan tevhidî ihlâsla teslim etmektir. Allâh, kalpleri içtenlikle gerçeği arayıp rahmetine layık olanlara hidayet verendir.

İslam yeni bir din değildir bilakis Allâh'ın bütün peygamberleri tarafından tebliğ edilmiştir. İnsanın kendisi için kişisel sorumluluğu olan Rabbini iyice tanıyıp anlaması ve kendini Kıyamet Günü'nün kaçınılmazlığına hazırlayan yegâne azık ve yoldur. Ebedi saadeti talep eden kişinin amacı İslam'ı kabul etmek ve İslam'ı tanımak için gereken manevî bir yolculuğa çıkmaktır. Ki bu yolda sahip olması gereken sorumluluk hiç şüphesiz ki, tevhid bilincidir. Bu nedenle, bireylerin niteliklerini, nefislerini, kalplerini, bedenlerini, duygularını ve eylemlerinin her birini belirleyen, ona rehberlik eden âlemlerin Rabbini bilme yeteneğine eriştiren tevhid ilmi kişinin Müslüman olabilmesi ve ebedi saadete kavuşabilmesi için elzemdir. Yalnız bilgi cehaletin aksi olan ilme dönüşmeksizin kendi içinde fayda sağlamaz. Zira ebedi saadete ulaşabilmenin temelinde yatan ilim kişinin Rabbini tanımasının esasıdır. Kişinin kendi bilgisi ise, eylemleri ve vicdanının rehberliğiyle belirlenir. Tevhid olmaksızın yoğurulan vicdanlarsa ancak cehaletle bilgi yoğunluğunda kaybolmaya mahkûmdur.

Âdemoğlunun tümü, Allâh'ın kullarıdır. Her kulun görevi, kendisine verilen vazifeleri hakkıyla ifa etmektir. İbadeti yani kulluk olan vazifesini görmezden gelen, fitratına isyan eden ve kıymetini kaybeden bir kuldur. Allâh'a kulluğun temeli, akideyi ve imanı sahih bir şekilde öğrenip bu inanca sahip olmaktır. İnancında kusur olan kişinin kulluğu kabul görmez, her ne yaparsa yapsın kulluğu kabule şayan olmaz. İnanıcı doğru olan kişiye, her ne kadar az amel işlese de kulluğu, hükümler hükümlerini, melikler meliki Allâh nezdinde kabule şayandır. İşte, tam da bu sebepten dolayı her insan, inancını düzeltmek için çaba sarf etmeli ve emellerinin gayesi, hakkıyla kulluğu ifa etmek olmalıdır.

Kurtuluş için en doğru yaklaşım, kişinin kendisini yaratan Rabbine ve Rabbinin gönderdiği elçinin hükmüne uyması, onu kati hüküm ve her şeyde bir hakem tayin etmesidir. İlahi kelam Kuran'a ve peygamberin sünnetine uyduğu müddetçe insanların sözlerini kabul etmeli, Kuran'a ve sünnete muhalif olan tüm âdetlerden, alışkanlıklardan, inançlardan, sözlerden, davranışlardan ve taklitlerden uzak durmalıdır.

Yüce Mevla'mız, kitabını şöyle tanıtmaktadır:

“Ant olsun ki, sana apaçık ayetler indirdik. Onları sadece fasıklar (yoldan çıkmışlar) inkâr eder.” (el-Bakara 2/99)

İşte, apaçık bir şekilde görülmektedir ki Kuran'da geçen mesajı fehmetmek, zor değildir. Sadece Rabbine itaat etmeyen kul, O'na boyun eğmekten kendini büyük gören kul, emrine teslim olmaktan firar eden kul, bunun zor olduğunu iddia edip onu anlamaktan kaçır.

Hidayet rehberi olan Allâh'ın kitabını ve elçisinin kelamını anlamak, keskin zekâ ve derin ilim de istemez. Zira bütün peygamberler, yolunu kaybedip dalalete duçar olanları hidayet nuruna erdirmek ve cehalet içerisinde debelenenlere onları İslam ile eğitmek için gönderildiler. Yüce Allâh, şöyle buyurmaktadır:

“Ümmi (okuma-yazma bilmeyen) kimseler arasından, kendilerine ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara Kitabı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderen O'dur. Onlar, daha önce, şüphesiz apaçık bir sapıklık içinde idiler.” (el-Cumu'a 62/2)

Ebedi saadete erebilmesi için her insanın sahip olması gereken inanç, iki maddeden müteşekkildir:

İlki, Allâh'ın hak ilah ve rab olduğuna inanmak.

İkincisi, Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in Allâh'ın elçisi ve peygamberi olduğuna inanmaktır.

Yüce Allâh'ın ilah ve rab olduğuna inanmak, Allâh'a hiçbir şeyi ortak koşmamaktır. Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Allâh'ın elçisi ve peygamberi olduğuna inanmak ise onun yolundan başka yola tabi olmamaktır.

İşte, bundan dolayı her kul bunun ilmine sahip olmalı ve tevhide, yani Allâh'a ortak koşmadan O'na kulluk etmeye ve de sünnete tabi olmaya sınıksız tutunmalıdır. Her türlü şirkten, diğer bir tabirle Allâh'a has olan hususlarda bir varlığı O'na denk tutmak veya ortak koşmaktan ve dinde aslı olmayıp sonradan ortaya çıkan şeylerden, bidatlerden uzak durmak için de var gücüyle çaba sarf etmelidir. Zira şirk ve bidat, imana tesir eder, onu zedeleyip kemirir ve yok eder.

Şirk, insanlar arasında yaygınlaşmış, halis tevhid ise garip kalmıştır. Lakin ne yazık ki insanların çoğu şirkten bihaberdir, şirkin anlamını dahi bilmezler. Halleri böyleyken ve şirkte bulaşmış, şirkle kirlenmiş, şirk içinde batmışken, Müslüman olduklarını ve iman sahibi olduklarını iddia ederler. Bundan dolayı, her şeyden evvel mühim olan husus, insanlığın şirkin ve tevhidin anlamı hususunda fıkıh sahibi olmaları ve de Kuran ve sünnette anlatılan şirkin ve tevhidin hükümlerini öğrenmeleridir.

"Üç Temel Esas" isimli bu risale, Şeyhülislam, tevhid davetinin müceddidi, Muhammed bin Abd'il Vehhâb bin Süleyman et-Temîmî Rahimehullâh'ın kaleme aldığı, hacmi küçük lakin muhtevası büyük, önemli bir akide metnidir. Bu risale her bireyin okuyup anlayarak kabul etmesi durumunda kişiyi Müslüman kılacak olan bilgiye dair üç temel esası ve delillerini çok basit ve sade bir anlatımla okuyucuya sunmaktadır. Risalenin muhtevasını oluşturan bu üç temel esas, İslam davetini Kuran ve sünnette yer alan delillerle özlüce vermekte olup kişinin öldükten sonra kabre yerleştirildiğinde kendisine sorgu melekleri tarafından yöneltilecek olan soruların izahı ve vereceği cevaplardan müteşekkildir. Kişinin ebedi yurt olan ahiretteki kurtuluşu, sorgu meleklerinin soracağı sorulara vereceği doğru cevaplara bağlı olduğu için bu husustaki ilim pek mühimdir.

Ebedi kurtuluşa talip olan okuyucularımıza sunacağımız bu kıymetli eser kişiyi ebedi saadete ulaşmasında rehber niteliğinde olup kurtuluşa erebilmesi

için zaruri olan ilmi açık bir şekilde sunmaktadır. Okuyacağınız risalede ışıktutulacak husus İslam dininin üç temel esası, Allâh hakkında, dini hakkında ve peygamberi hakkındaki ilimdir. İlk esas Allâh hakkındaki ilimdir. Allâh yaratıcıdır, varlığına mahlûkatı ve mahlûkatın nizamı müşahede eder. Bizleri, kendisine ibadet etmemiz için yaratmıştır. Tek ilah olduğu için ibadetin tümü O'na yöneltilmeli ve kulluğun tümü O'nun razı olacağı şekilde icra edilmelidir. İkinci esas, Allâh'ın dini hakkındaki ilimdir. İslam, Allâh'a tevhidle teslim olmak, O'na itaatle boyun eğmek ve şirkten ve ehlinden beri olmaktır. İslam'ın üç mertebesi vardır: İslam, İman ve İhsan. Üçüncü esas ise, Allâh'ın peygamberi Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem hakkındaki ilimdir.

Bizler de bu risalenin Türkçe tercümesini, bazı kısa açıklayıcı notlarla beraber Allâh'ın izni ve inayetiyle sunacağız. Böylece bu pek mühim üç esas insanların gündemlerine girsin, avam havas herkes bundan faydalansın ve Allâh'ın muvaffakiyet sağladığı sıratı müstakim yoluna tabi olanlardan olsun. Bununla Allâh'a yaklaşsın ve kendisi için necata vesile olsun.

Davetimiz, Kur'ân ve sünnetten deliller ve selevin fehimiyle insanları Allâh'ın kulları üzerindeki hakkı olan ve bütün nebilerin ortak daveti olan tevhididir.

Allâh'ın salâtı ve selamı, nebimiz Muhammed'in, alinin ve ashabının üzerine olsun. Âmîn!

ثَلَاثَةُ الْأُصُولِ

Üç Temel Esas¹

Şeyh'ul İslam Muhammed bin Abdilvehhâb

(1206 H)

Rahimehullâhu Teâlâ

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla,

Allâh'ın rahmeti üzerine olsun², bil ki;

Dört Mesele

Şu dört meseleyi öğrenmek bizim üzerimize vaciptir:

1. İlim: ki bu Allâh'ı bilmektir, Peygamber Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'i bilmektir ve İslâm dinini delilleriyle bilmektir.

2. Bu ilimle amel etmek.

3. Buna davet etmek.

¹ Müellefât'uş Şeyh, 1/185-196, ed-Durar'us Seniyye, 1/125-135, 146-151; Mahmûd Şükrî el-Âlûsî, Gayet'ul Emânî fî'r Raddi ale'n Nebhânî, 2/84-93.

² "Allâh'ın rahmeti üzerine olsun, bil ki" şeklindeki ifade ed-Durar'us Seniyye'de yoktur. Âlûsî ise bundan sonrasını şu şekilde nakletmiştir:

"(Bil ki) ilim talep etmek farzdır ve o, hasta kalplerin şifasıdır. Ve yine sana vacip olan şeylerin en önemlilerindendir. Bu ilimle amel etmek cennete girmeye sebeptir. Ondandır cahil kalmak ve onu zayi etmek ise cehenneme girmeye sebeptir. (Ve yine bil ki) sana dört mesele vaciptir. İlh..." (ayrıca bkz. ed-Durar'us Seniyye, 4/337)

4. Bu hususlarda görülen eziyete sabretmek.

(Bütün bunların) delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla,

“Asra yemin olsun ki insan hiç şüphesiz hüsrandadır. Ancak iman edip salih amel işleyenler ve birbirlerine; hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler bundan müstesnadır.” (el-Asr 103/1-3)

(İmam) Şâfi'î Rahimehullâhu Teâlâ şöyle demiştir:

“Eğer Allâhu Teâlâ yarattıklarına karşı bu sureden başka bir hüccet (delil) indirmemiş olsaydı, bu dahi onlara yeterdi.”

(İmam) Buhârî Rahimehullâhu Teâlâ da şöyle demiştir:

“İlmin, Söz ve Amelden Önce Olduğuna Dair Bâb” Buna delil de Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Bil ki; Allâh'tan başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur ve kendi günahın için istiğfar et (bağışlanma dile)!..” (Muhammed 47/19)

Görüldüğü gibi (ayet); “söz ve amelden önce” ilim ile başlamaktadır.

Açıklama

Risalenin yukarıda geçen kısmının daha iyi anlaşılabilmesi için açacak olursak kişiye vacip olan şeylerin en başında ilim sonrasında ise amel, davet ve sabır gelmektedir. Zira herhangi bir konuda amel edebilmek, davet edebilmek ve sabredebilmek o konuda ilim sahibi olunmasını gerektirir. İlim esası, Abd'ur Rahmân bin Hasen Rahimehullâh'ın da belirttiği gibi La İlahe İllallâh'ın yedi şartından ilkidir.³ İlim, kişinin yürüyeceği yolu belirleyip aydınlatabileceği gibi, karanlık ve sapmalara maruz kalmasına mani olabilir.

³ Ed-Durar'us Seniyye, 2/243 ve 246.

Kulun, kurtuluşa yani ebedi saadete erişebilmesi buna bağlıdır. Yaşadığımız çağda, insanlığın en çok müptela olduğu hastalıklardan biri ise sahip olunan bilginin ilim zannedilmesidir ve bununla Allâh hakkında ve Allâh'ın dini hakkında ilimsizce söz sarf edilip ilimsizce amel edilmesidir. Oysa bu, çok büyük bir zulümdür ve bundan şiddetle kaçınılması gerekir. Burada edinilecek ilmin, giderilecek cehaletin çeşidi ise ölüm sonrasında sorgu melekleri geldiğinde herkese soracağı soruların cevabına dair ilimdir.

Öğrenilmesi gereken bu ilimlerin ilki Allâh'a dair ilimdir, Allâh'ı bilmek O'nu tanımaktır. Allâh'ı bilmek, Allâh'ın zâtı, isimleri ve sıfatları bakımından O'nu bilmeyi kapsar. Bu, Allâh'ın sevmeye ve ibadet edilmeye layık olan tek ilah olduğu, tüm varlıkların rızık bakımından tek Yaratıcı olan Allâh'a bağlı olduğu ve Allâh'ın ilâhî sıfatları ve güzel isimlerinin, yaratıklarına asla tatbik edilemeyeceği anlamına gelir.

Allâh hakkında ilmin amele dökülmesi, Yüce Allâh'ın her türlü eksiklik ve kusurdan münezzehe olduğuna ve O'nun bir benzerinin olmadığına inanıp bu bilinçle amel etmektir. Yine Allâhu Teâlâ'nın, Rasûlü Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in ve Rasûlün Allâh'tan getirdiği emirleri, yasakları ve şer'î yükümlülüklerin sevgisi de ameli de bu kapsamdadır.

Peygamber Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in kimliği, neyle gönderildiği ve davetinin kime yöneltildiğini bilmek de bilinmesi vacip olan ilimlerdenidir. Allâh'ın elçisi ve âlemlere rahmet olarak gönderilen Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem hakkında ilmin amele dökülmesi ise onu herkesten daha çok sevmek ve hürmet etmek, sünnetine riayet etmek ve her durumda onun sünnetinin insanların görüşlerinden üstün olmasını sağlamaktır.

Allâh'ın dinini delilleriyle bilmek de bilinmesi vacip ilimler arasında yer alır. Allâh'ın dini, Allâh'ın tüm peygamberlere, insanlık tarihinin başlangıcından beri dünya milletlerine tebliğ etmeleri için tavsiye ettiği dindir. Allâh peygamberlere İslam'a davet etmelerini emretti. Davetin esası ve temeli, Allâh'ı, Rubûbiyyeti'nde (Rabb oluşunda), Ulûhiyyeti'nde (İlahlığında) ve İsimlerinde, Sıfatlarında ve Fiillerinde tevhid ederek O'na tam bir teslimiyetle ibadet etmektir. Peygamberler ve onların yoluna uyanlar da bu

şekilde İslam'a, onunla amel etmeye ve onun dışındaki her şeyi terk etmeye davet ettiler.

Tüm bu hususlar, Allâhu Teâlâ'nın kendisiyle amel edilmesi için indirdiği ilimlerdir. Böylece tüm insanlık ve hatta cinler âlemi bu yükümlülüğün altındadır.

Ey hidayeti arayan kişi! Bil ki, La İlahe İllallâh'ın da birinci şartı olan ilim kendisiyle amel edebilmek, daha sonrasında kendisine davet edebilmek ve dahi başa gelebilecek tüm musibetlere imtihanlara karşı sabredebilmek için çok mühim ve elzendir.

İbnu Hacer el-Askelânî Rahimehullâh şöyle demiştir:

“İbn'ul Munîr şöyle demiştir: Bununla Buhârî, söz ve amelin sahih olması için ilmin şart olduğunu kastetmiştir. Söz ve amel ancak ilimle muteber olur. Bu yüzden ilim ikisinden de önce gelir. Çünkü ameli sahih kılıp düzelten niyeti, sahih kılıp düzelten ilimdir. “Amel olmadan ilmin yararı olmaz” sözünden ilmin değerinin düşürüldüğü ve ilim talebi konusunda hafiflik gösterildiği anlaşılmasın diye Buhârî buna dikkat çekmiştir.”⁴

⁴ İbnu Hacer, Feth'ul Bârî, 1/160.

Üç Mesele

Allâh'ın rahmeti üzerine olsun, bil ki her Müslüman erkek ve kadına şu üç meseleyi öğrenmek ve gereğince amel etmek vaciptir:

1. Mesele

Allâh bizi yarattı, bizi rızıklandırdı. Ve O, bizleri başıboş bırakmadı. Bilakis bizlere bir Rasûl gönderdi. Her kim ona itaat ederse cennete girecektir, her kim de ona karşı gelirse cehenneme girecektir.

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Firavun’a bir Rasûl gönderdiğimiz gibi, doğrusu, sizlere de hakkınızda şahitlik edecek bir Rasûl gönderdik. Ama Firavun o Rasûl’e karşı geldi, biz de onu ağır bir şekilde yakalayiverdik.” (el-Müzzemmil 73/15-16)

2. Mesele

Allâhu Teâlâ, Kendisine ibadet hususunda herhangi bir kimsenin, ister mukarreb (Allâh’a yakınlaştırılmış) bir melek, isterse de mürsel (Rasûl olarak gönderilmiş) bir Nebî olsun [bu ikisi bir yana, başkalarının da]⁵ şirk (ortak) koşulmasına asla razı olmaz.

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Mescitler yalnız Allâh'ındır. O hâlde Allâh ile birlikte hiçbir kimseye dua (ibadet) etmeyin.” (el-Cinn 72/18)

3. Mesele

Kim Rasûl'e itaat eder ve Allâh'ı tevhid ederse (birlerse), o kimsenin, Allâh'a ve Rasûlü'ne karşı gelen kimseleri en yakın akrabası olsa dahi veli

⁵ Parantez içi ilave ed-Durar'us Seniyye'de mevcuttur.

(dost) edinmesi caiz değildir.

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Allâh'a ve Ahiret Günü'ne iman eden bir toplumun; -babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları olsa bile- Allâh'a ve Rasûlü'ne karşı gelenlere sevgi beslediğini göremezsin. İşte Allâh, imanı onların kalplerine yazmış ve katından bir nur ile onları desteklemiştir. Onları, altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacak ve onlar orada temelli kalacaklardır. Allâh onlardan razı olmuş, onlar da Allâh'tan razı olmuşlardır. İşte onlar, Allâh'ın hizbidir (tarafarıdır). İyi bilin ki kurtuluşa erecek olanlar, sadece Allâh'ın hizbi (tarafarı) olanlardır.” (el-Mücâdele 58/22)

Allâh seni itaatine muvaffak kılsın, bil ki; muhakkak ki İbrâhîm Aleyh'is Selâm'ın milleti olan “haniflik”, dini Allâh'a halis kılıp yalnızca O'na ibadet etmendir. Allâh bütün insanlara bunu emretmiş ve onları bunun için yaratmıştır.

Nitekim Allâhu Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ben, cinleri ve insanları, ancak Bana ibadet etsinler diye yarattım.” (ez-Zâriyât 51/56)

Buradaki **“...Bana ibadet etsinler...”**in manası: “Beni tevhid etsinler (birlesinler)” demektir.

Allâh'ın verdiği emirlerin en büyüğü tevhiddir. Tevhid, Allâh'ı ibadette birlemektir.

Nehyettiği şeylerin en büyüğü de şirkdir. Şirk, Allâh ile birlikte Allâh'tan başkasına dua (ibadet) etmektir.

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Allâh'a ibadet edin, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın...” (en-Nisâ 4/36)

Sana sorulursa: “İnsanın bilmekle yükümlü olduğu üç temel esas nedir?”
De ki:

Kulun; Rabbini, dinini ve peygamberi Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’i bilmesidir.

Açıklama

Risalenin yukarıda geçen kısmının daha iyi anlaşılabilmesi için açacak olursak bir önce ki bahiste de geçtiği üzere kişinin kurtuluşu ve ebedi saadeti ona dair ilmi öğrenmesi ve öğrenilen ilmi gereğince amele dökebilmesine bağlıdır. Bu hüküm erkeklere has olduğu kadar kadına da hastır. Birçok hükümde, yükümlülükte, haramlardan kaçınmada ve diğer sorumluluklarda kadın erkekle eşittir. Dinî hususları, bilhassa da tevhid ve akide hususlarına dair ilim öğrenmek de bu kapsamda olup mesleği, konumu, milleti her ne olursa olsun hem erkeklerin hem de kadınların üzerine düşen bir vecibedir.

İlmine vakıf olunması gereken ve gereğini yerine getirip amel edilmesi gereken meselelerin başında Allâh’ın tüm mahlûkatı yaratan yegâne Rabb olduğu ve yarattıktan sonra da başıboş bırakmadığı ve kılavuzlar gönderdiği. Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem gönderildikten sonra, Allâh’a, O’nun rızasına ve O’nun cennetine ulaştıran, Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’in yolundan başka hiçbir din ve yol yoktur. O Sallallâhu Aleyhi ve Sellem, bütün dünya karanlıkta iken aydınlık olarak gönderildi. Şafak tohumunu ekti ve davetinin ışığı parladı. Böylece yeryüzü, Rabbinin hidayet nuru ile parlamaya başladı ve doğru yola tabi olmak isteyenlerin yolunu aydınlatan parlak ışıklar haline gelinceye kadar karanlık ortadan kalktı. Doğru yoldan sapanların aleyhine deliller sabit oldu.

Şeyh’in bahsettiği ikinci mesele ise Allâhu Teâlâ, Âdem Aleyh’is Selâm’dan insanlığın bu dünyadaki sonuna kadar bütün mahlûkata kulluğu, yani Kendisine ibadet etmelerini ve O’na şirk koşmamalarını emretmesidir. Her şeyi yaratan O’dur. Yarattıklarından cinler ve insanlar vardır. Allâh onlara iyiyi kötüden, hakkı batıldan ayırt edebilecekleri bir yetenek ile akıl vermiş ve

kullarını Tevhid ile yani hiçbir şeyi O'na ortak koşmadan, yalnızca Kendisine ibadet etmekle yükümlü kılmıştır.

İbnu Abbâs Radiyallâhu Anhumâ el-Bakara 21. ayetinde geçen **“Rabbimize ibadet edin!”** buyruğunun tefsirinde, **“Kuran’da ibadeti emreden hususların hepsinden kasıt tevhiddir,”** demiştir.⁶ Yine nakledildiğine göre ayette geçen bu ibareyi **“Rabbinizi tevhid edin, birleyin,”** şeklinde tefsir etmiştir.⁷

Şirk koşan kişi yani müşrik, kulluğunu yani ibadetini ya putlar, heykeller, melekler, ağaç, taş ve benzeri varlıklara ya da ideolojilere yani Allâh’tan başka sahte ilahlara yöneltir ya da ibadetini hem Allâh’a hem de Allâh’tan başka varlıklara yöneltir. Bu insanı müşrik kılan ve kendisinden tövbe edilmeden affedilmeyen büyük şirktir. Nitekim Yüce Allâh, şöyle buyurmaktadır:

“Hiç şüphesiz Allâh, Kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz; bundan aşâğısını dilediği kimse için bağışlar...” (en-Nisâ 4/48)

Şirk işleyen kişi, bu hal üzere öldüğünde tüm amelleri boşa çıkar. Yüce Allâh, şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun, sana ve senden öncekilere vahyolundu (ki): Eğer şirk koşacak olursan, şüphesiz amellerin boşa çıkacak ve elbette sen, hüsrana uğrayanlardan olacaksın.” (ez-Zumer 39/65)

Görüldüğü üzere, peygamberlerin ortak daveti olan tevhid, Allâh’ı ibadette birlemektir. Peygamberler kavimlerine Allâh’a ibadet edin diyerek mutlak bir ifade ile yalnızca bunu tebliğ etmemişlerdir. Aksine Allâh’a ibadet ederek O’na ibadette hiçbir şeyi ortak koşmamalarını kavimlerine öğretiler zira bu kurtuluşun anahtarıdır. Allâh kullarının ibadetine muhtaç değildir, aksine kullar O’na muhtaçtır. Tevhid, dinin temeli ve aslı, cennetin anahtarı ve

⁶ Begavî Tefsîri, Dâr’u Taybe baskısı, 1/71.

⁷ İmam Taberî, Tefsîr’ut Taberî, Ahmed Şakir baskısı, 1/362.

insanların cehennemden kurtulmalarının en büyük sebebidir. Tevhid sayesinde kişinin malı, kanı ve ırzı emin olur. Farklı ırk ve diller ve de uzak diyarlara rağmen insanlığı birbirine bağlayan en büyük bağıdır. Kardeşliği ve ülfeti meydana getiren ve insanları tek bir vücut haline getiren en büyük bağıdır.

Şeyh'in bahsettiği üçüncü mesele ise Allâh'a ve Rasûl'üne karşı gelenleri dost edinmemektir. Zira Allâh'ın velileri olan tevhid ehlini sevip onları dost edinmek ve Allâh'ın düşmanları olan şirk ehline buğzedip onlara düşmanlık etmek tevhidin gereklerindedir.

Hanifliğin aslı, Allâh'a ortak koşmadan yalnızca O'na ibadet etmek ve şirkten uzak durmaktır. Allâh'a ibadet edip de dinini O'na has kılmayan kişinin ibadeti hiçbir fayda vermez. Allâh'a ibadet eden, oruç tutan, hac yapan, namaz kılan, umre yapan, sadaka veren, zekât veren ve çokça itaatte bulunan bir kimse, bunları Allâh için ihlasla yapmaz, Allâh'tan başkasına dua etmek, Allâh'tan başkasından medet dilemek, Allâh'tan başkası için kurban kesmek gibi şirk ile karıştırırsa bu kişinin ibadeti Allâh'a has değildir. Bilakis o bir müşriktir ve İbrâhîm Aleyh'is Selâm'ın dini olan haniflik üzere değildir. Zira Haniflik kulun Rabbini, O'nun dinini ve O'nun Nebisini tanıması, bilmesi ve gerekleriyle amel etmesiyle gerçekleşir.

Dünya amel yurdudur; Ahirete gelince, o kişi için ya Cennet ya da Cehennem olan bir mükâfat yurdudur. O halde Allâh'a itaat eden Cennete, isyan eden ise Cehenneme girer. Bu, mümin ile kâfiri birbirinden ayıran çizgidir.

Birinci Temel Esas: Rabbi Bilmek

Bundan dolayı sana sorulursa: “Rabbin kimdir?” De ki:

Rabbim Allâh'tır. O, nimetleriyle beni de bütün âlemleri de terbiye etmiştir. O, benim mabudumdur ve benim O'ndan başka (ibadet ettiğim) mabudum yoktur. Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur.” (el-Fâtiha 1/1)

Allâh'ın dışındaki her varlık âlemdir, ben de o âlemden bir kişiyim.

Sana sorulursa: “Rabbini ne ile bildin?” De ki:

Ben, Rabbimi ayetleriyle ve mahlûkatıyla (yaratıklarıyla) bildim.

Gece ve gündüz, güneş ve ay O'nun ayetlerindedir. Yedi gök ve yedi yer, onların içindekiler ve bu ikisinin arasındakiler de O'nun mahlûkatındadır. Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Gece ile gündüz, güneş ile ay O'nun ayetlerindedir. Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer yalnız Allâh'a ibadet ediyorsanız, onları yaratan Allâh'a secde edin.” (Fussilet 41/37)

Ve yine Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Muhakkak ki sizin Rabbiniz olan Allâh, gökleri ve yeryüzünü altı günde yaratmış, sonra da arşa istivâ etmiştir. Gündüzün aydınlığını, onu süratle takip eden gece ile örten; güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğdiren O'dur. Dikkat edin, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi olan Allâh, şanı yüce olandır.” (el-A'râf 7/54)

Rabb; mabudun ta kendisidir (kendisine ibadet edilmeye lâıyk olan yegâne varlıktır).

Bunun delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin. Umulur ki (böylece Allâh'ın azabından) korunmuş olursunuz. O Rabb ki sizin için yeryüzünü bir döşek, gökyüzünü de bir bina yaptı. Gökyüzünden yağmuru indirip onunla sizin için çeşitli meyveleri rızık olarak çıkardı. Öyleyse artık bile bile Allâh'a ortaklar koşmayın.” (el-Bakara 2/21-22)

İbnu Kesîr Rahimehullâhu Teâlâ şöyle demiştir: “Bütün bu şeyleri yaratan (Allâhu Teâlâ), ibadete müstahak olan yegâne varlıktır.”⁸

Açıklama

Şeyh'in de bahsettiği gibi herkes tarafından ibâdet edilmeye sadece Rabb olan Allâh hak eder ve kişinin kurtuluşa ermesi için sadece Rubûbiyeti tasdik etmenin yeterli olmadığına dikkat çekti.

Yani “Allâh nimetleriyle beni de bütün âlemleri de terbiye etmiştir,” denilmesi ve bu hususun ikrar edilmesi yeterli değildir. O'na kulluğun da ikrar edilmesi gerekir ve ibadet sadece O'na yöneltilmelidir. Muvahhid ile müşrik arasındaki fark budur. Muvahhid, Allâh'ın Rubûbiyeti'ni tasdik eder ve aynı zamanda Kendisine hiçbir ortak koşmaksızın kulluğun da yalnızca O'na eda edilmesi gerektiğini tasdik eder. Müşrik ise Allâh'ın Rabb oluşunu tasdik eder ancak o, yaratmayan, rızık vermeyen, hiçbir şeyin sahibi olmayan varlıkları ibadette Allâh'a ortak koşar. Muvahhid, Rabbim Allâh'tır, O, benim mabudumdur ve benim O'ndan başka (ibadet ettiğim) mabudum yoktur der. Müşrikse Rabbim Allâh'tır der ve ardından ibadetin sadece Allâh'a mahsus olmadığını iddia eder. Böylece Yüce Allâh ile birlikte aciz varlıklar olan ağaçlara, taşlara, enbiyaya, evliyaya, salihlere ve kabirlere ibadet eder. Bu

⁸ İbnu Kesîr, Tefsîr, 1/194.

sebepten ötürü bu kimse bir müşriktir ve Allâh'ın Rabb oluşunu tasdik etmesi ona fayda sağlamaz ve bu ikrarıyla İslam'a girmez.

“O benim mabudumdur,” ifadesi, ibadetin Allâh'a has olduğuna dair bir tasdik içerir. “Benim O'ndan başka (ibadet ettiğim) mabudum yoktur” sözü, tıpkı La İlahe İllallâh sözü gibidir. La İlahe sözünün Allâh'tan başka ibadet edilen her şeyi nefyettiği gibi, Allâh'tan başkasına ibadet etmeyi de nefyeder. İllallâh ifadesi, Allâh'tan başkasına değil, yalnızca Allâh'a ibadet etmeyi tasdik eder.

Kuran ayetleri Allâh'a ibadet etme emirlerini içerir. Rubûbiyyet ve Ulûhiyyet tevhidi de bu ayetlerden istinbat edilir ve Allâh'a ibadet etme emrinin teyidini içerir. Kuran'ın tamamı bu konu etrafında dönmektedir ve bu konu hakkında nazil olmuştur.

“Rabb; mabudun ta kendisidir” ifadesinin anlamı, ibadete lâıyk olan yegâne ilah O'dur. Allâh'tan başkasına gelince, bu varlık gerçekte Rabb olmadığı için ibâdete lâıyk değildir.

Allâh'ın ayetlerinin kimisi Kuran gibi peygamberlere indirdiği ve tebliğ etmelerini emir buyurduğu vahiydir; kimisi peygamberlere verdiği mucizelerdir; kimisi yaratılışımızın merhaleleri, dillerimizin, suretlerimizin, renklerimiz ve tabiatlarımızın farklı oluşu gibi kendi içimize/fitratımıza yerleştirdiği ayetleridir; kimisi de yedi kat sema ve yedi kat arz gibi, güneş ve ay gibi kâinata gözle gördüğümüz ayetleridir. Bunlar sadece Allâh'ın ayetlerinden bazısıdır. Mahlûkatının hepsi, tüm farklılıkları ve çeşitlikleriyle beraber Allâh'ın varlığının birer delil ve burhandır. Yine Allâh'ın yegâne ibadete layık hak ilah olduğunun ve O'ndan başkasının ibadeti hak etmediğine birer işarettir.

Müşriklerin bellerini büken ve onlarla ayrılığa neden olan şey, “Yalnızca Allâh'a kulluk edin” veya “Allâh'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın” sözüdür. Geçmişte ve günümüzde müşrikler, kalpleri ibadet ettikleri batıl ilahlara bağlı olduğu için bundan hoşnut olmaz. Bu peygamberlerle kavimleri ve muvahhidler ile müşrikler arasındaki cereyan

eden anlaşmazlığın, tartışmaların, ayrılıkların, savaşmanın ve öldürmelerin sebebidir.

Her kim Allâh'tan başkasına ibadet ederse veya Rabb'e has olan hususlardan birini Allâh'tan başkası için ispat ederse, o varlığı hem rabb hem de ilah edinmiştir. İster bu varlığa ilah ismini versin isterse de vermesin fark etmez hüküm aynıdır. Bu varlığı ilah edinmesinin izahı şudur: Kişi ibadet ettiği varlığı ilah edinir ki ilahın da anlamı mabud yani ibadet edilendir. Bu varlığı rabb edinmesinin izahıysa, bu kişinin Rubûbiyyet'te bu varlığı Allâh'a benzetmesidir. Zira Rubûbiyyet, Ulûhiyyetin lazımlarındandır. Herkim bu ikisinden birini bir varlıktan nefyederse diğerini de nefyeder. Herkim de birini bir varlığa ispat ederse diğerini ispat eder. Zira mabud olan bir varlığın, fayda verme ve zararı giderme gücüne malik olması gerekir. Fayda vermeye ve zararı gidermeye malik olan mabuddur. Herkim bir varlığa ibadeti ispat ederse o varlık için Rubûbiyyeti ispat eder. Herkim de Rubûbiyyeti bir varlık için ispat ederse o varlığa ibadet etmesi gerekir. Rabb kelimesinin anlamının işleri evirip çeviren ve her şeye malik olan olduğunu ve ilahın anlamının mabud olduğunu, Ulûhiyyet'in Mabudiyyet olduğunu, ibadetin anlamının da boyun eğmenin, sevginin ve korkunun zirve noktası olduğunu anladığında Allâh'tan başkasına ibadet eden veya Rabb'e has olan hususlardan birini Allâh'tan başkası için ispat eden kişinin, o varlığı hem rabb hem de ilah edinmiş olduğunu anlarsın.

İbadet Çeşitleri

Allâh'ın, yapılmasını emrettiği ibadet çeşitleri olan; **İslam** (teslim olmak), **iman** (kesin bir inançla inanmak) ve **ihsan** (Allâh'ı görüyormuşçasına ibadet etmek) ve yine ibadet kapsamında yer alan dua, **havf** (korkmak), **recâ** (ümit etmek), **tevekkül**, **rağbet** (arzulamak), **rahbet** (çekinerek korkmak), **huşû** (itaat ederek sakınmak), **haşyet** (bilerek korkmak), **inabe** (yönelmek), **istiane** (yardım istemek), **istiaze** (sığınmak), **istigase** (medet ummak), **zebh** (kurban kesmek), **nezz** (adak adamak) ve bundan başka Allâhu Teâlâ'nın emretmiş olduğu ibadet çeşitleri, tümüyle sadece Allâhu Teâlâ'ya mahsustur.

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Mescitler yalnız Allâh'ındır. O hâlde Allâh ile birlikte hiçbir kimseye dua (ibadet) etmeyin.” (el-Cinn 72/18)

Her kim, bu ibadetlerden herhangi birisini Allâh'tan başkasına yöneltecek olursa o kimse müşrik ve kâfirdir.

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Kim, buna dair hiçbir delili bulunmaksızın Allâh ile birlikte başka bir ilaha dua ederse onun hesabı ancak Rabbinin katındadır. Kâfirler hiç şüphesiz kurtuluşa eremezler.” (el-Müminûn 23/117)

Hadiste de şöyle buyrulmaktadır:

«Dua, ibadetin özüdür (beynidir).»⁹

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Rabbimiz şöyle buyurdu: Bana dua edin, icabet edeyim

⁹ Tirmizî, Hadis no: 3371; Ebû Dâvûd, Hadis no: 1479.

(karşılık vereyim). Şüphesiz Bana ibadet etmeyi büyüklüklerine yediremeyenler, yakında aşağılanmış olarak cehenneme gireceklerdir.” (Gâfir 40/60)

Havf'ın (korkunun, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“...Eğer iman eden kimselerseniz, onlardan (kâfirlerden) değil, Ben'den korkun.” (Âl-i İmrân 3/175)¹⁰

Recâ'nın (ümit etmenin, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“...Kim Rabbine kavuşmayı ümit ediyorsa salih amel işlesin ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak koşmasın.” (el-Kehf, 18/110)¹¹

Tevekkül'ün (Allâh'a güvenip dayanmanın, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“...Eğer gerçekten iman ediyorsanız, yalnız Allâh'a tevekkül edin.” (el-Mâ'ide 5/23)

Allâhu Teâlâ yine şöyle buyurmaktadır:

“Kim Allâh'a tevekkül ederse Allâh ona yeter.” (et-Talâk 65/3)

¹⁰ Ayet metni ed-Durar'us Seniyye'de tamamıyla alıntılanmıştır:

“İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarıyla korkutur. Eğer îmân eden kimselerseniz, onlardan (kâfirlerden) değil, Ben'den korkun.” (Âl-i İmrân 3/175).

¹¹ Âlûsî Rahimehullâh, bunun yerine recâ'nın delili olarak şu ayeti zikretmiştir:

“De ki: Ey haddi aşarak nefislerine karşı israf etmiş olan kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümid kesmeyin. Çünkü Allâh, bütün günahları bağışlar...” (ez-Zümer 39/53).

Rağbet'in (arzulamanın, bir ibadet çeşidi oluşunun), rahbet'in (çekinerek korkmanın, bir ibadet çeşidi oluşunun) ve huşû'nun (itaat ederek sakınmanın, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Şüphesiz bunlar hayırlı işler yapmaya koşarlar, rağbet ederek (arzulayarak) ve rahbet ile (çekinerek korkarak) Bize dua ederlerdi. Ve onlar Bize karşı huşû duyarlardı (itaat ederek sakınırlardı).” (el-Enbiyâ 21/90)

Haşyet'in (bilerek korkmanın, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“O hâlde onlardan korkmayın, Ben'den korkun.” (el-Bakara 2/150)¹²

İnabe'nin (yönelmenin, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Rabbimize yönelin ve O'na teslim olun.” (ez-Zümer 39/54)

İstiane'nin (yardım dilemenin, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Yalnız Sana ibadet ederiz ve yalnız Sen'den yardım dileriz.” (el-Fâtiha 1/4)

Hadiste ise şöyle gelmiştir:

*“Yardım dilediğin zaman Allâh'tan yardım dile.”*¹³

¹² Bu manada olmak üzere Allâhu Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“...O hâlde insanlardan korkmayın, Ben'den korkun...” (el-Mâ'ide 5/44).

¹³ Tirmizî, Hadis no: 2516.

İstiaze'nin (sığınmanın, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“De ki: Sabahın Rabbine sığınırım.” (el-Felak 113/1);

“De ki: İnsanların Rabbine sığınırım.” (en-Nâs 114/1)

İstigase'nin (medet ummanın, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Siz Rabbinizden yardım bekliyordunuz. O da hemen duanıza icabet etti...” (el-Enfâl 8/9)

Zebh'in (hayvan/kurban kesmenin, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“De ki: Namazım, kestiğim kurban, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allâh içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur...” (el-En'âm 6/162-163)

Sünnetten (delil) ise şudur:

“Allâh, Kendisinden başkası için hayvan kesene lanet etmiştir.”¹⁴

Nezr'in (adak adamının, bir ibadet çeşidi oluşunun) delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Onlar adaklarını yerine getirirler ve şerri yaygınlaşmış olan (o) günden korkarlar.” (İnsan 76/7)

Açıklama

Şeyh Rahimehullâh Kuran ve sünnetten delilleriyle başlıca ibadet

¹⁴ Müslim, Hadis no: 1978.

çeşitlerini listelemiştir. Öncelikle âlimlerden nakillerle ibadet kavramının manasını ve kapsamını verelim.

İbn'ul Muzeyyin el-Kurtubî Rahimehullâh ibadeti şöyle tanımlar:

“İbadetin aslı, huzurunda alçalmak ve boyun eğmek demektir. Şeriatin mükellefleri yükümlü tuttuğu görevlere ibadetler adı verilmiştir. Çünkü mükellefler, Yüce Allâh'a boyun eğerek ve kendilerini (zelil bir şekilde) alçaltarak, bunlara riayet ederek yaparlar.”¹⁵

İbnu Teymiyye Rahimehullâh şöyle der:

“İbadet; zahir ve batın anlamda Allâh'ın sevdiği ve razı olduğu bütün söz ve amelleri kapsayan genel bir kavramdır.”¹⁶

İbn'ul Kayyim Rahimehullâh ise şöyle dedi:

“Kulluğun değirmeni on beş kaide üzerinde döner. Kim bu on beş kaideyi tam olarak yaparsa, kulluğun mertebelerini tamamlamış demektir. Bunun açıklaması şöyledir: Kulluk, kalbe, dile ve azalara ayrılır. Bunlardan her birisine ait özel bir kulluk görevi vardır. Kullukla ilgili hükümler beştir: Vacip, müstehap, haram, mekruh ve mubah. Bunların hepsi kalp, dil ve uzuvlarla ilgilidir.”¹⁷

Fudayl bin İyâd Rahimehullâh, ibadetin kabulü hakkında şöyle demiştir:

“Eğer amel halis/ihlaslı (Allâh rızası için) olur fakat düzgün (şeriata uygun) olmazsa kabul edilmez. Keza amel, düzgün olur fakat ihlaslı olmazsa yine kabul edilmez. Ta ki hem ihlaslı hem de düzgün olana kadar.

Amel, Allâh için olduğu takdirde halis/ihlaslı olur; Sünnet üzere

¹⁵ İbn'ul Muzeyyin el-Kurtubî, el-Mufhim, 1/181; Müfessir Kurtubî de benzeri ifadeler kullanmıştır. Bkz: Kurtubî, Tefsîr, 1/225, 17/56.

¹⁶ Mecmû'ul Fetâvâ, 10/149.

¹⁷ İbn'ul Kayyim, Medâric'us Sâlikîn, Dâru Atâ'ât'il İlm, 1/165.

olduğu zaman da düzgün olur.”¹⁸

Şeyh Rahimehullâh, ibadet çeşitlerini saymaya en önemli olanlarından dinin mertebeleri olan İslam, iman ve ihsan ile başlamış, ardından kalbin, dilin ve uzuvların amelleri olan ibadet çeşitlerinden bahsetmiştir.

Allâhu Teâlâ ibadet edilmeye layık hak ilah olduğu için bütün bu ibadet çeşitlerini yalnızca O’na yöneltmemiz gerekir. Zira O tek Rabb ve tek İlah’tır. En güzel isimler ve en yüce sıfatlara sahiptir. Allâh’ın dışında kalan her şey, O’nun yaratmış olduğu mahlûkatı olup ibadetten hiçbir şeye hak sahibi değildir.

İbadetlerinde Allâh’a samimi bir bağlılık göstermek, her insan ve cin üzerine farzdır. İbadet sadece Allâh’a ait bir haktır. O hâlde, ibadette samimiyetle yalnız Allâh’a teslim olmak, mükellef kimseler için dinî bir görevdir. Binaenaleyh her kim put olsun, taş olsun, ağaç olsun, kabir olsun, cin olsun, veli olsun, mukarreb (Allâh’a yakınlaştırılmış) bir melek olsun, mürsel (Rasul olarak gönderilmiş) bir Nebi olsun, Allâh’tan başkasına ibadet yöneltirse, müşrik ve kâfirdir. Bütün ibadet çeşitlerinin sadece Allâh’a yöneltilmesi ve O’nun rızası için yapılması farzdır.

¹⁸ İbnu Ebi’d Dunyâ, el-İhlâs ve’n Niyye, sf. 51, Hadis no: 22 ve Ebû Nu’aym, el-Hilye, 8/95; Mecmû’u Fetâvâ İbni Teymiyye, 1/333; İbn’ul Kayyim, Medâric’us Sâlikîn, Dâru Atâ’ât’il İlm, 1/129-130.

İkinci Temel Esas: İslam Dinini Delilleriyle Bilmek

Dini: Tevhid ile (birleyerek) Allâhu Teâlâ'ya teslim olmak, taat ile Allâh'a inkiyad (boyun eğmek) ve de şirkten ve şirk ehlinde beraattir (uzaklaşmaktır).

İslam dini üç mertebedir: İslam, İman ve İhsan. Mertebelerin hepsinin de kendine göre rükünleri (şartları) vardır.

1. Mertebe: İslam

İslam'ın rükünleri (şartları) beştir:

- 1- Allâh'tan başka -ibadete lâyık, hak- ilah olmadığına ve Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in, O'nun elçisi olduğuna şahitlik etmek;
- 2- Namaz kılmak;
- 3- Zekât vermek;
- 4- Ramazan orucu tutmak;
- 5- Allâh'ın hürmetli evini (Kabe'yi) haccetmek.¹⁹

¹⁹ İslam'ın rükunlarına dair bu açıklamalar İbnu Ömer Radyallâhu Anhumâ hadisinden alınmıştır. O yüzden ed-Durar'us Seniyye'de bu bölüm, doğrudan hadis olarak nakledilmiş ve ardından bir ayet zikredilmiştir. Faydasına binâen ed-Durar'us Seniyye'deki lafzı aynen aktarıyoruz:

“İslâm'ın rükunları (şartları) beştir.

Bunun sünnetten delili ise İbnu Ömer Radyallâhu Anhumâ hadisidir ki o, Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

«İslam beş şey üzerine binâ edilmiştir:

1- Allâh'tan başka -ibadete lâyık, hak- ilah olmadığına ve Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in O'nun elçisi olduğuna şahitlik etmek;

2- Namaz kılmak;

Şehadetin delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Allâh, O'ndan başka -ibadete lâyık, hak- ilah olmadığına adaleti ayakta tutarak şahitlik etmiştir. Melekler ve ilim ehli olanlar da... O, Azîz ve Hakîm olan Allâh'tan başka -ibadete lâyık, hak- ilah yoktur.” (Âl-i İmrân 3/18)

Şehadetin manası ise: “Allâh'tan başka -ibadete lâyık, hak- bir mabud (ibadet edilen, ilah) yoktur” demektir.²⁰

“La ilahe (ilah yoktur)” sözü, Allâh'ın dışında (kendilerine) ibadet edilenlerin hepsini nefyeder (reddeder).

“İllallâh (Allâh'tan başka)” sözü ise; ibadetin ancak, Allâh'a yapılması gerektiğini -O'nun mülkünde hiçbir ortağının bulunmadığı gibi- ibadetinde de Bir olduğu ve hiçbir ortağının bulunmadığını, isbat eder (ortaya koyar).

Şehadetin Tefsiri (Açıklaması) Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Hani İbrâhîm, babasına ve kavmine şöyle demişti: Ben, sizin ibadet ettiklerinizden beriyim (uzağım). Ancak beni yaratan hariç. Muhakkak ki O, beni doğruya iletecektir. İbrâhîm bu sözü,

3- Zekât vermek;

4- Ramazan orucu tutmak;

5- Ona yol bulabilenler için Allâh'ın hürmetli evini (Kabe'yi) hacctemek.» (Yakın lafızlarla Buhârî, Hadis no: 8; Müslim, Hadis no: 16; Tirmizî, Hadis no: 2609)

Bunun (başka bir) delili de Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Her kim, İslâm'dan başka bir din ararsa ondan kabul edilmeyecek ve o, âhirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.” (Âl-i İmrân 3/85).

²⁰ Ed-Durar'us Seniyye'de bundan sonra şu lafız gelmektedir:

“Nefy (redd) ile isbatın (kabulün) arasını ayıran sınır şudur: “İlah yoktur” sözü Allâh'ın dışında (kendilerine) ibadet edilenlerin hepsini nefyeder (reddeder) ilh...”.

kendisinden sonra gelecek olanlar belki (hakka) dönerler diye kalıcı bir söz kılmıştır.” (ez-Zuhruf 43/26-28)

Ve yine şu kavli:

“De ki: Ey kitap ehli (Yahudiler ve Hristiyanlar)! Sizinle bizim aramızda eşit olan bir kelimeye geliniz. Allâh’tan başkasına ibadet etmeyelim, O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Kimimiz, kimimizi Allâh’tan başka rabler edinmesin. Eğer yüz çevirirlerse bizim gerçekten Müslümanlar olduğumuza şahit olun, deyin.” (Âl-i İmrân 3/64)

Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’in, Allâh’ın Rasûlü (elçisi) olduğuna şahadet etmenin delili, Allâhu Teâlâ’nın şu kavlidir:

“Muhakkak ki size içinizden öyle bir Rasûl gelmiştir ki; sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O size çok düşkün, müminlere karşı şefkatli, merhametlidir.” (et-Tevbe 9/128)²¹

“Muhammed Allâh’ın Rasûlü’dür” Şahadetinin Manası ise: Emrettiği hususlarda ona itaat etmek, verdiği haberleri tasdik etmek, nehyettiği (yasakladığı) ve sakındırdığı hususlardan uzak durmak ve de Allâh’a, onun gösterdiği şeklin dışında ibadet edilmemesidir.

Namazın ve zekâtın delili ve tevhidin tefsiri ise Allâhu Teâlâ’nın şu kavlidir:

²¹ Âlûsî Rahimehullâh ise bu ayetin yerine Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’in Allâh’ın Rasûlü olduğuna dair şu iki ayeti zikretmiştir ki bu ayetlerin delaleti ed-Durar’us Seniyye dahil diğer nüshalarda geçen et-Tevbe 9/128 ayetinden daha açıktır:

“Muhammed, Allâh’ın Rasûlü’dür. Onunla beraber olanlar, kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler...” (Fetih 48/29);

“Muhammed, erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Lâkin O, Allâh’ın Rasûlü ve Nebîler’in sonuncusudur...” (el-Ahzâb 33/40)

“Hâlbuki onlar, dini O’na has kılarak ve hanifler (tevhide yönelenler) olarak Allâh’a ibadet etmelerinden, namazı dosdoğru kılmalarından, zekâtı vermelerinden başkası ile emrolunmadılar. Dosdoğru dîn işte budur.” (el-Beyyine 98/5)

Orucun delili Allâhu Teâlâ’nın şu kavlidir:

“Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki sakınırsınız.” (el-Bakara 2/183)

Haccın delili ise Allâhu Teâlâ’nın şu kavlidir:

“...Ona bir yol bulabilenlerin o Evi (Kabe’yi) haccetmesi, Allâh için insanlar üzerindeki bir vazifedir. Her kim de inkâr ederse şüphesiz ki Allâh âlemlere muhtaç değildir.” (Âl-i İmrân 3/97)

Açıklama

Şeyh Rahimehullâh, İslam dinini tanımlarken “şirkten ve şirk ehlinen beraattır (uzaklaşmaktır)” ifadesini kullanmıştır. Beraatın anlamı, bağları koparmak ve geri çekilmek, şirkin batıl olduğuna inanarak ve ondan uzak durarak şirkten ve şirk ehlinen ayrılmak; ayrıca Allâh’ın düşmanları oldukları için müşriklere düşmanlık etmenin ve bu yüzden onları veliler edinmemenin farz olduğuna inanmaktır. Onlar, Allâh’a, Rasûlü’ne ve dinine düşman oldukları için düşman edinilmelidir. Şirkten ve müşriklerden uzak durmadan Allâh’a teslim olunduğu ve O’na itaatte boyun eğildiği iddiası geçersizdir ve yeterli değildir.

Birinci mertebe, Allâh’a gönülden teslim olmak, yani ibadetle Allâh’a boyun eğmek, bu ibadeti sadece O’na yöneltmek, şirkten ve ehlinen uzak durmak olan İslam’dır. İslam, Allâh’ı Ulûhiyyeti’nde, Rubûbiyyeti’nde, İsim ve Sıfatları’nda birleyip yalnızca O’na ibadet etmek, Rasûlü’ne iman edip onun getirdiklerinde ona tabi olmaktır. Kul bunu yerine getirmediği Müslüman

olamaz. İslam dini, Nûh Aleyh'is Selâm'dan Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'e kadar Allâh'ın bütün elçilerinin tebliğ ettiği dindir. İslam, Allâh ve Rasûlü'nün bize neyin helâl neyin haram olduğunu, edep ve güzel ahlâkı, ibadetler amelleri ve insanlarla nasıl muhatap olunacağını, hak ve vazifeleri ve Kıyamet Gününde vuku bulacak olayları bize bildiren inanç hem de kanunlardır. Allâh bu dini tamama erdirince, kıyamete dek tüm insanlık için hayat yolu olarak seçti.

La İlahe İllallâh kelimesini söylerken, tevhidin gerçekleşmesi şirkin inkâr edilmesi için nefyi ve ispatı bir araya getirmen gerekir ki bu ikisi, La İlahe İllallâh'ın iki rûknüdür. La İlahe İllallâh'ın rûkunleri nelerdir, diye sorulursa, nefiy ve ispatır denilir. Şartları yedidir ve bu şartları tahakkuk etmeden fayda vermez. La İlahe İllallâh'ın şartları şunlardır:

1. Cehaleti ortadan kaldıran ilim,
2. Şekki (şüpheyi) ortadan kaldıran yakin,
3. Reddi ortadan kaldıran kabul,
4. Terki ortadan kaldıran inkiyad (boyun eğmek),
5. Şirki ortadan kaldıran ihlas,
6. Yalanı ortadan kaldıran sıdk (doğruluk),
7. Buğzu ortadan kaldıran muhabbet.

İbadete lâıyk ve ibadet edilmeyi hak eden ancak Yüce Allâh'tır. Müşriklerin taptıkları ilahlar, nefislerinin heva ve heveslerine dayalı zan ve iddialardan başka bir şey değildir. Kim sadece diliyle La İlahe İllallâh diyenin cennete gideceğine ve cehenneme girmeyeceğine inanırsa, Kitaba, sünnete ve ümmetin icmasına muhalefet eden, yolunu şaşırıp dalalete duçar olmuş bir sapıktır.

O halde bütün esasların temeli, Allâh'ın birliğine şehadet etmektir ve bu, kişinin Muhammed'in Allâh'ın Rasûlü olduğuna şehadet etmesiyle tamama ermiş olur. Allâh'ın birliğine şehadet etmek niyetin halis ve temiz olma,

Muhammed'in Allâh'ın Rasûlü olduğuna şehadet etmek ise onun yoluna uyma ve bu yola bağlı kalma şartını içerir.

O, peygamberlerin mührü ve sonuncusudur. O halde her kim Peygamberimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in mesajını işitirse, hemen bu dini tanımak ve ona inanmak için acele etmelidir. Aksi takdirde aleyhlerinde delil, ikame edilmiştir.

Muhammed'in Allâh'ın Rasûlü olduğu şehadetinin bir anlamı vardır ve bazı şeyleri gerektirir, dille söylenilen mücerret bir söz değildir. Anlamı, Muhammed'in Allâh'ın Rasûlü olduğunu dilinle ve kalbinle kabul etmendir. Dahası onu dille telaffuz etmen ve kalben tasdik etmen yeterli değildir. Bilakis, Rasûl'e tabi olmak, emrettiklerine itaat etmek, onun bize bildirdiği her şeye inanmak, yasakladıklarından uzak durmak ve Allâh'a kulluğu sadece onun meşru kıldığı şekilde ifa etmek gerekir. Rasûl Sallallâhu Aleyhi ve Sellem, Allâh ve melekleri gibi gaybdan olan pek çok şey hakkında bize bilgi vermiştir. Kıyametin kopacağı, kıyametin alametleri, cennet ve cehennem gibi ileride gerçekleşecek hadiseler hakkında bizi bilgilendirmiştir. Yine önceki ümmetler gibi, geçmişte gerçekleşen hadiseler hakkında da bizi bilgilendirmiştir. Dolayısıyla bunlara inanmak ve inkâr etmemek kişinin üzerine vaciptir. Rasûl'ün bu bilgiler hakkında, emir ve yasaklar hakkında ve de herhangi bir şey hakkında kendi nefsinden konuşmadığı ve sadece Allâh'tan gelen vahiy yoluyla konuştuğu bilinmelidir.

2. Mertebe: İman

İman yetmiş küsur şubedir. Bunun en üstünü "La ilahe illallâh" sözüdür, en aşağısı yolda rahatsızlık veren şeyleri ortadan kaldırmaktır. Hayâ da imandan bir şubedir.

İmanın Rükünleri (Şartları) altıdır:

1- Allâh'a,

2- Meleklerine,

3- Kitaplarına,

4- Rasûllerine,

5- Ahiret Günü'ne iman etmen ve

6- Kaderin; hayrı ve şerri ile [tümüyle Allâh'tan olduğuna]²² iman etmendir.

Bu altı şartın delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

"İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz değildir. Velakin gerçek iyilik; Allâh'a, Ahiret Günü'ne, Meleklerle, Kitab'a ve Nebîlere iman edenin iyiliğidir..." (el-Bakara 2/177)

Kaderin delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

"Muhakkak ki Biz, her şeyi belli bir kadere göre yarattık." (el-Kamer 54/49)

Açıklama

İman şeriatla dilin sözü, kalbin imanı ve uzuvların amelidir. İtaat ile artar, masiyetle azalır. Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat, imanı bu şekilde tanımlamıştır.

²² Parantez içi verilen ilâve ed-Durar'us Seniyye'de mevcuttur.

İman, İslam'dan daha geneldir, çünkü her mümin (iman sahibi) bir Müslümandır, fakat her Müslüman mümin değildir. Dolayısıyla, iman, kendisine nispeten geneldir ama sahiplerine nispet edildiğinde özeldir. İman ve İslam birlikte zikredildiğinde, her biri kendi manasını kazanır. Sadece birinden bahsedilirse, diğeri de onun kapsamındadır. Eğer birlikte anılırlarsa, İslam, beş şartı olan zahirî fiiller olarak açıklanır. İman ise altı esası olan batını fiiller olarak açıklanır ve bunların yeri kalptedir. Müslümanın ikisini bir araya getirmesi gerekir.

İmanın rükünleri zorunludur, biri zayı olduğunda iman da zayı olur, çünkü bir şey, ancak rükünleri üzerinde durur. Bir şeyin rüknü yok olduğunda, o şey gerçekleşmez. İmanın şubelerine gelince, bunlar tamamlayıcı unsurlardır. Bunlardan herhangi birinin yok olmasıyla iman tamamıyla yok olmaz.

3. Mertebe: İhsan

İhsan tek rükündür. O da “Allâh’a sen O’nu görüyormuşçasına ibadet etmendir. Sen O’nu görmüyorsan dahi şüphesiz ki O seni görmektedir.”

Bunun delili ise Allâhu Teâlâ’nın şu kavlidir:

“Muhakkak ki Allâh, takva sahipleri ile (sakınanlarla) ve ihsan sahipleri ile beraberdir.” (en-Nahl 16/128)²³

Ve şu kavlidir:

“Azîz ve Rahîm olana (Allâh’a) tevekkül et. O ki seni namaza kalktığın zaman da secde edenler arasında dolaşmanı da görür. Şüphesiz ki O, Semî’dir (her şeyi işitendir), Alîm’dir (her şeyi bilendir).” (eş-Şu’arâ 26/217-220)

Ve yine şu kavlidir:

“Ne zaman sen bir işte bulunsan, ne zaman Kuran’dan bir şey okusan ve siz ne zaman bir iş yaparsanız, o işe daldığınız zaman Biz mutlaka üstünüzde şâhidizdir...” (Yûnus 10/61)

Bu konuya sünnetten delil ise Ömer Radiyallâhu Anh’dan rivayet edilen meşhur “Cebrâîl Aleyh’is Selâm²⁴ Hadisi”dir. Ömer Radiyallâhu Anh şöyle demiştir:

«Bizler bir gün Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’in huzurunda oturuyorken ansızın elbiseleri oldukça beyaz, saçı oldukça siyah, üzerinde

²³ Ed-Durar’us Seniyye’de bundan sonra şu ayet zikredilmiştir:

“Her kim ihsân sâhibi olarak yüzünü Allâh’a teslim ederse işte o, sağlam kulpa yapışmış olur...” (Lokmân 31/22)

²⁴ Tercümeğe esas aldığımız Müellefât’uş Şeyh nüshasında bu isim “Cebrâ’îl” olarak zapt edilmiştir, ancak diğer nüshâlarda “Cibrîl” olarak geçmektedir.

*yolculuğun izleri görülmeyen ve aramızdan kimsenin tanımadığı bir adam yanımıza çıkageldi.*²⁵ *Nihayet Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in önünde*²⁶ *oturdu, dizlerini onun dizlerine dayadı, ellerini de dizleri üzerine koyup dedi ki:*

"Ey Muhammed! Bana İslam'dan haber ver." Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

"(İslâm) Allâh'tan başka -ibadete lâyıık, hak- hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in de Allâh'ın Rasûlü olduğuna şehadet etmen, namaz kılman, zekât vermen, ramazan orucu tutman ve eğer ona yol bulabilecek olursan Beyt'i [Beyt'ul Harâm'ı (Allâh'ın hürmetli evini)]²⁷ haccetmendir." Adam dedi ki:

"Doğru söyledin".

Biz de ona hayret ettik. Hem ona soru soruyor hem de onu tasdik ediyordu. Adam dedi ki:

"Öyleyse bana imanın ne olduğunu haber ver." Bunun üzerine Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

"(Îmân) Allâh'a, Meleklerine, Kitapları'na, Rasûlleri'ne ve Âhiret Günü'ne iman etmen, kadere, hayrı ve şerri ile iman etmendir." Adam dedi ki:

"Doğru söyledin. O hâlde bana ihsandan haber ver." Rasûlullâh

²⁵ Hadis metni içerisinde geçen "yanımıza çıkageldi" ibaresi, ed-Durer'us Seniyye'de yakın lafızlarla "aramıza dahil oldu" şeklinde ifade edilmiştir.

²⁶ Hadis metni içerisinde geçen "önünde oturdu" ibaresi, ed-Durer'us Seniyye'de yakın lafızlarla "huzurunda oturdu" şeklinde ifade edilmiştir.

²⁷ Parantez içi verilen ilave ed-Durer'us Seniyye'de mevcuttur.

Sallallâhu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

“(İhsan) Allâh’a sen O’nu görüyormuşçasına ibadet etmendir. Sen O’nu görmüyorsan dahi şüphesiz ki O seni görmektedir.” Yine adam dedi ki:

“[Doğru söyledin.]²⁸ O hâlde bana saatten (kıyametten) haber ver”.

Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

“Hakkında kendisine soru sorulan kişi, soru sorandan daha bilgili değildir.” Adam dedi ki:

“O hâlde bana onun alametlerinden haber ver.” Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

“Cariyenin hanımefendisini doğurması; yalın ayaklı, elbisesiz, fakir koyun çobanlarının yüksek binalar yapmakta birbirleriyle yarıştıklarını görmendir.” (Ömer Radiyallâhu Anh) dedi ki:

“Adam daha sonra gitti. Uzun bir süre böylece kaldık.” [Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem]²⁹ şöyle buyurdu:

“Ey Ömer! Soru soranın kim olduğunu biliyor musun?” Ben dedim ki:

“Allâh ve Rasûlü daha iyi bilir.” Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

“Bu Cebrâîl’dir. Dininizin emirlerini sizlere öğretmek üzere, size geldi.”³⁰

²⁸ Parantez içi verilen ilâve ed-Durar’us Seniyye’de mevcuttur.

²⁹ Parantez içi verilen ilâve ed-Durar’us Seniyye’de mevcuttur.

³⁰ Yakın lafızlarla Buhârî, Hadis no: 50; Müslim, Hadis no: 8.

Açıklama

Dinin mertebelerinden sonuncusu, Peygamber Sallallâhu Aleyhi ve Sellem tarafından şu buyruğuyla ifade edilerek açıklanan İhsan seviyesidir: *“İhsân, Allâh’a sen O’nu görüyormuşçasına ibadet etmendir. Sen O’nu görmüyorsan dahi şüphesiz ki O seni görmektedir.”*

Kul ile Rabbi arasındaki ihsan, Allâh’ın kendisini yükümlü kıldığı fiilleri Allâh’ın rızasını arayarak doğru ve ihlaslı bir şekilde mükemmelleştirerek yapmasıdır. İhsan, Allâh için ihlasla ve Rasûlü’ne tabi olarak tatbik edilen fiildir.

Allâh’ı görüyormuşçasına ibadet edersen, böylece Allâh’a olan yakînin ve imanın, sanki Allâh’a doğrudan bakıyormuşsunuz seviyesine ulaşır ve bu konuda hiçbir tereddüt veya şüphen kalmaz. Bu seviyeye ulaşan kişi, İhsan’ın en yüksek noktasına ulaşmış olur. Buna karşılık ihsan ehli, ahirette Allâh’ı görmekle mükâfatlandırılır, çünkü bu dünya hayatında Allâh’a O’nu görür gibi ibadet etmişlerdir. Nitekim Yüce Allâh, şöyle buyurmaktadır:

“İhsan yapanlara (karşılık olarak) daha güzeli ve bir de fazlası vardır.” (Yûnus 10/26)

Ayette mükâfatları olarak geçen daha fazlası, Allâh’ın Yüzüne bakmaktır.³¹ Bu ihsandır ve dindeki en yüksek mertebedir.

Farklılıkları ve çeşitlilikleriyle birlikte ibadetin tüm çeşitleri ve dinî konuların tümü İslam, İman ve İhsan olan dinin üç mertebesinden birinin kapsamına dâhildir.

³¹ Osmân bin Sa’îd ed-Dârimî, er-Raddu ale’l Cehmiyye, Dâru İbn’il Esîr, sf. 119, no: 194; Abdullâh bin Ahmed bin Hanbel, es-Sunne, 1/257, no: 472, 2/497, no: 1145; Dârakutnî, er-Ru’ye [Ru’yetullâh], sf. 300, no: 214-215; Taberî, Câmi’ul Beyân fi Tevil’il Kur’ân [Tefsîr’ut Taberî], 15/63-64, no: 17612-17613; İbnu Huzeyme, Tevhîd, 2/452; Lâlekkâ’î, Şerhu Usûli İ’tikâdi Ehl’is Sunne, 3/511, no: 792-793.

Şeyh, her merteye için Kuran'dan delillerden bahsetmiştir. Daha sonra bu mertebeler için Rasûl'ün sünnetinden delillerden bahsetmiştir. Cibrîl hadisini ve ashabı arasındayken Rasûl Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'e geldiğini de zikretmiştir.

Kıyamet'in küçük ve büyük alametleri vardır ki Allâh bunları açıklığa kavuşturmuştur. Bazıları ön alametlerdir, bazıları ise Kıyametin kopmasıyla birlikte gelen ve kopmasına yakın olan Kıyamet'in yaklaştığına dair alametlerdir.

Üçüncü Temel Esas: Peygamberiniz Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in Bilinmesi

O Sallallâhu Aleyhi ve Sellem, Muhammed olup Abdullâh'ın oğludur, o da Abdulmuttalib'in oğludur, o ise Hâşim'in oğludur. Hâşim, Kureyş'tendir. Kureyş de Araplardandır. Araplar da İbrâhîm el-Halîl'in oğlu İsmâîl Aleyhim'us Selâm'ın soyundandır. Salât ve selâmın en güzeli, İbrâhîm (peygamber)'in ve bizim peygamberimizin üzerine olsun (Âmîn)!

Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in ömrü altmış üç senedir. Bunun kırk senesi nübüvvetten öncedir. Yirmi üç senesi ise Nebî ve Rasûl olarak geçmiştir. **"Oku"**³² buyruğu ile **Nübüvvet** verildi (Nebî oldu). **"Örtüye bürünen"**³³ hitabı ile de **Risalet** verildi (Rasûl oldu).

Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in şehri Mekke'dir. (Daha sonra) Medîne'ye hicret etmiştir. Allâhu Teâlâ onu, şirkten korkutup uyararak ve tevhide davet etmek için göndermiştir.

Bunun delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

"Ey örtüye bürünen (Peygamber), kalk ve uyar! Rabbî'ni yücelt! Elbiseni temizle! Pisliklerden uzak dur! Yaptığın iyiliği çok görüp başa kakma ve Rabb'in için sabret!" (el-Müddessir 74/1-7)

Allâhu Teâlâ'nın:

- **"Kalk ve uyar!"** buyruğunun anlamı, **"şirkten korkutup uyarır ve tevhide davet eder"** demektir.

- **"Rabb'ini yücelt!"** yani; **"O'nu tevhid ile tazim et (yücelt)."** demektir.

- **"Elbiseni temizle!"** yani; **"amellerini şirkten arındır."** demektir.

- **"Pisliklerden uzak dur!"** (buyruğunda geçen) **pislikler ise putlardır.**

³² El-Alak 96/1.

³³ El-Müddessir 74/1.

- Onlardan **uzak durmak ise putları terk edip onlardan ve o putlara tapanlardan beri olmak**³⁴ demektir.

Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem, bu emre uyararak on yıl süreyle tevhide davet etti. On yıldan sonra da göğe yükseltildi (Mirac'a çıktı). Orada ona, beş vakit namaz farz kılındı. Bu şekilde Mekke'de üç sene namaz kıldı. Daha sonra Medîne'ye hicret etmek ile emrolundu.

Hicret: (Kişinin) şirk beldesinden İslâm beldesine intikal etmesi demektir. Şirk beldesinden İslâm beldesine hicret etmek bu ümmet üzerine farzdır ve bu hüküm Kıyamet kopuncaya kadar geçerlidir.

Bunun delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu sözüdür:

"Nefislerine zulmedenler olarak canlarını alacağı kimselere melekler der ki: Ne işte idiniz? Onlar derler ki: Biz yeryüzünde aciz kalan kimselerdik. Melekler der ki: Allâh'ın arzı geniş değil miydi? Siz de orada (bir yere) hicret etseydiniz. İşte onların durakları cehennemdir. O ne kötü bir dönüş yeridir. Ancak (hicret için bir) çareye güç yetiremeyen ve yol bulamayan erkek, kadın ve çocuklardan âciz kalmış olanlar müstesna. İşte böylelerini Allâh umulur ki affeder. Allâh çokça affedicidir, çokça bağışlayıcıdır."
(en-Nisâ 4/97-99)

Ve Allâhu Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Ey iman eden kullarım! Şüphesiz ki Benim arzım (yeryüzü) geniştir. (Bu itibarla) yalnızca Bana ibadet edin." (el-Ankebût 29/56)

El-Begavî (v. 516) Rahimehullâhu Teâlâ der ki: "Bu ayetin nüzul sebebi

³⁴ Âlûsî Rahimehullâh, bunun devamında şu ifadeleri nakletmiştir:

"Putlardan ve onlara tapanlardan ayrılmak, putlara ve onlara tapanlara düşman olmak..."

Mekke’de kalıp hicret etmeyen Müslümanlar hakkındadır.” Allâhu Teâlâ onlara iman ismiyle; (**“Ey iman eden kullarım...”** şeklinde) seslenmiştir.

Hicrete sünnetten delil ise Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’in şu kavlidir:

«Tevbe kesilmedikçe hicret de kesilmez. Güneş batıdan doğmadıkça da tevbe kesilmez.»³⁵

Böylece Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem Medîne’ye yerleştiğinde geriye kalan İslâm’ın hükümleriyle, meselâ; zekât, oruç, hacc, cihat, ezan, marufu emretmek, münkerden alıkoymak ve İslâm’ın diğer hükümleriyle emrolundu. Bu hâl üzere on sene (Medîne’de) kaldı. Rasûlullâh Salavâtullâhi ve Selâmuhu Aleyhi vefât etti. Onun dini ise bakidir.

İşte onun dini budur. Hiçbir hayır yoktur ki Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem ümmete onu göstermemiş olsun ve hiçbir kötülük yoktur ki ümmeti ondan sakındırmış olmasın. Gösterdiği hayır: Tevhid ve Allâhu Teâlâ’nın sevip razı olduğu her şeydir. Sakındırdığı kötülük ise [Allâh’a]³⁶ şirk koşmak ve Allâhu Teâlâ’nın hoşlanmayıp kabûl etmediği her şeydir.

Allâhu Teâlâ, onu bütün insanlara peygamber olarak göndermiş, sekaleyn’in (yeryüzündeki iki topluluk olan); cinlerin ve insanların tümüne, ona itaati farz kılmıştır. Bunun delili ise Allâhu Teâlâ’nın şu kavlidir:

“De ki: Ey İnsanlar! Şüphesiz ben Allâh’ın size, hepinize gönderdiği Rasûlü’yüm (elçisiyim)...” (el-A’râf 7/158)

Allâhu Teâlâ, onunla dinini kemâle erdirmiştir (tamamlamıştır). Bunun delili ise Allâhu Teâlâ’nın şu kavlidir:

“...Bugün sizin için dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki

³⁵ Ebû Dâvûd, Hadis no: 2479.

³⁶ Parantez içi verilen ilave ed-Durer’us Seniyye’de mevcuttur.

nimetimi tamamladım ve sizin için dîn olarak İslâm'dan razı oldum..." (el-Mâ'ide 5/3)

Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in vefat ettiğinin delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

"Şüphesiz ki sen de öleceksin ve onlar da ölecekler, sonra siz (ey insanlar) Rabbinizin huzurunda mahkeme olunacaksınız." (ez-Zümer 39/30-31)

İnsanlar öldükten sonra tekrar diriltileceklerdir. Bunun delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

"Sizi ondan (topraktan) yarattık ve tekrar ona döndüreceğiz ve bir kere daha sizi ondan çıkaracağız." (Tâ-Hâ 20/55)

Ve yine şu kavlidir:

"Allâh sizi yeryüzünden (tıpkı bir bitki gibi) çıkardı. Sonra oraya sizi tekrar döndürecek, sonra sizi tekrar çıkaracaktır." (Nûh 71/17-18)

İnsanlık tekrar dirilişten sonra hesaba çekilecek ve (buna göre) amellerinin karşılığı verilecektir.³⁷ Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

"...(Bunların yaratılması Allâh'ın) kötülük edenleri yaptıkları ile cezalandırması, iyilik edenleri de daha güzeli ile mükâfatlandırması içindir." (en-Necm 53/31)

Kim yeniden diriltilmeyi yalanlarsa kâfir olur. Bunun delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

³⁷ Ed-Durar'us Seniyye'de bundan sonra şu ifade vardır:

"(Eğer amelleri) hayır ise bu hayırdır, şer ise bu da şerdir."

“Kâfirler, yeniden diriltilmeyeceklerini iddiâ ettiler. De ki: Evet, Rabbime yemin olsun ki siz tekrardan muhakkak ki diriltileceksiniz. Sonra da yaptıklarınızdan haberdar edileceksiniz. (Elbette ki) Allâh için bunu yapmak çok kolaydır.”
(et-Teğâbun 64/7)

Allâhu Teâlâ, bütün Rasûlleri; müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndermiştir. Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Müjdeleyici ve uyarıcı peygamberler olarak (gönderdik) ki insanların Rasûllerden sonra Allâh'a karşı bir hüccetleri (bahaneleri) olmasın...” (en-Nisâ 4/165)

Rasûller'in ilki Nûh Aleyh'is Selâm, sonuncusu ise Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'dir.³⁸

Nûh Aleyh'is Selâm'ın, Rasûller'in ilki olduğuna dair delil Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Biz, Nûh'a ve daha sonraki Nebilere vahyettiğimiz gibi şüphesiz ki sana da vahyettik...” (en-Nisâ 4/163)

Açıklama

Peygamber Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem, bütün nebi ve rasûllerin sonuncusu, Allâh'ın tüm cinlere ve insanlara rasûlü, dininin ve mesajının iletilmesinde Allâh ile mahlûkatı arasında aracıdır.

³⁸ Ed-Durar'us Seniyye'de bundan sonra şu ifade zikredilmektedir:

“Ve o, Nebilerin sonuncusudur. Ondan sonra da Nebî (peygamber) yoktur.

Bunun delili Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Muhammed, erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Lâkin O, Allâh'ın Rasûlü ve Nebilerin sonuncusudur...” (el-Ahzâb 33/40)”

Künyesi Ebu'l Kâsım'dır ve peygamber olarak gönderilmeden önce es-Sâdik ve el-Emîn olarak biliniyordu. Birçok ismi vardır ki bunların arasında Ahmed, el-Hâşir, el-Mâhî, el-Âkib, el-Mukaffi, Rahmet Peygamberi ve Melhame Peygamberi gibi çeşitli isimleri bulunmaktadır. Arapların en şerefli olan Kureyş kabilesindendi. Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem, onların seçkinlerinden Benû Hâşim'dendir.

Yemen hükümdarı Ebrahe'nin Kabe'yi yıkmak için kocaman bir fil ile geldiği Fil Yılı'nda dünyaya geldi.

Mekke'de doğdu ve sütanesi Halîme es-Sa'diyye tarafından Benû Sa'd arasında emzirildi. Babası Abdullâh, o henüz doğmadan vefat etmiş, daha sonra annesi doğumundan kısa bir süre sonra vefat etmiştir. Bu nedenle, babasından miras aldığı Ümmü Eymen el-Habeşiyye tarafından bakıldı ve dedesinin bakımı altına girdi. Daha sonra Abd'ul Muttalib lakabıyla bilinen dedesi Şeybe öldü, bundan dolayı bakımı amcası Ebû Tâlib'e devredildi.

Putlara tapınmaktan ve sarhoş edici maddelerin tüketiminden kaçındı. O, İslam öncesi cahiliyye günlerinin insanların yaptıklarını yapmazdı. Aksine, Hira mağarasına gider ve günlerce orada ibadet ederdi; Allâh'a İbrâhîm'in dini üzere, tevhid üzere ibadet ederdi. Kırk yaşına geldiğinde, Hira mağarasında kendisine gelen ve ona "Oku!" diyen Cibrîl Aleyh'is Selâm olarak da bilinen Cebrâ'îl melek vasıtasıyla vahiy onun üzerine indi. Bu onun nübüvvetinin başlangıcıydı.

Sonra korkudan titreyerek evine gitti, çünkü bilinmeyen, korkutucu bir olayla karşılaşmıştı. Orada, karısı Hadîce'yi buldu, böylece karısı onu örttü ve teselli etti, ona şöyle dedi: "Hayır; Allâh'a yemin olsun ki, Allâh hiçbir vakit seni utandırmaz. Çünkü sen akrabalık bağlarını gözetirsin, fakirlere bakarsın, misafiri yedirirsin, hak olan hâdiselerde (halka) yardım edersin." Böylelikle onu hazırlayıp kuzeni Varaka bin Nevfel'e götürdü. O ibadete adanmış bir adamdı ve önceki kutsal kitapları okur, Allâhu Teâlâ'ya bu şekilde ibadet ederdi. Peygamber Sallallâhu Aleyhi ve Sellem ona gördüklerini bildirdiğinde, "Bu, Mûsâ'ya inen Nâmûs'tur" yani Cibrîl Aleyh'is Selâm'dır dedi. 40 yaşındayken Muddessir süresinin inmesiyle elçi olarak gönderildi.

On üç yıl Mekke’de kalarak insanları tevhide ve putlara ibadet etmeyi bırakmaya davet etti.

Hicretten üç yıl önce bir gece Beyt’ül Makdis’e götürüldü (İsra) ve göklere yükseldi (Mirac), beş vakit namaz kendisine farz kılındı. Daha sonra Ensar’dan bir grupla tanıştı ve onları Allâh’a ve dinine davet etti. Davete icabet ettiler ve ona biat ettiler. Onlar da hacdan döndükten sonra kavimlerini Allâh’a davet ettiler. Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem, ilk Akabe biatından ve ikinci Akabe biatından sonra Medine’ye hicret etti. Hicretinden sonra on yıl Medine’de kaldı. Sonra altmış üç yaşında vefat etti.

Allâhu Teâlâ, Veda Haccı sırasında bir Cuma günü Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’e Arafê’de dururken şu ayeti vahyetti:

“Bugün sizin için dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’dan razı oldum.” (el-Mâ’ide 5/3)

Bu ayetin nüzul edilmesinden kısa bir süre sonra peygamber Sallallâhu Aleyhi ve Sellem vefat etti, ancak dini kıyamete dek ebedi olarak kalmıştır. Allâh dini onunla tamamlamış ve mükemmelleştirmiş, vahiy sona ermiştir. Dolayısıyla kıyamet gününe kadar ondan sonra gönderilen peygamber olmayacaktır. Salat ve selam, onun üzerine olsun.

Hicret, küfür diyarından İslam diyarına gitmek demektir ve hicretin hükmü, ilim ehlinin genelinin görüşüne göre kıyamete kadar bakidir dedikten sonra İbnu Kudâme Rahimehullâh, insanları hicret konusunda üç kısma ayırır.

1. Hicret etmesi kendisine vacip olan. Bu kimse, hicret etmeye gücü yeten ve dinini ya da dini vecibelerini kâfirlerin yanında ikamet ederken izhar etmeye imkânı olmayan kişidir. İşte bu kimsenin hicret etmesi vacip olur.

2. Hicret etmesi vacip olmayan kimse. Bu ise bir hastalık sebebiyle ya da kalmaya ikrah nedeniyle mecbur olan yahut kadın, çocuk ve benzeri gibi bir zayıflık sebebiyle hicret edemeyenlerdir. Hicret bunların üzerine vacip değildir.

3. Hicret etmesi kendisine müstehap olup, vacip olmayan kimse. Bu kimsenin hicret etmeye gücü vardır, ancak küfür diyarında ikamet ettiği hâlde dinini izhar edebilmektedir. Bu durumda, kâfirlere karşı cihad etmeye ve Müslümanların sayısını arttırıp onlara yardımcı olmaya imkân sahibi olması için hicret etmesi müstehap olur. Yine kâfirlerin sayısını arttırmaktan, onlarla içli dışlı olmaktan ve aralarında icra edilen münkerlere de şahit olmaktan kurtulmak için hicret etmesi müstehap olur. İşte bu kimsenin hicret etmeden dininin vecibelerini yerine getirme imkânı olduğu için hicret etmesi vacip olmaz.³⁹

³⁹ Özetle İbnu Kudâme, el-Muğnî, Turkî, 13/149-151.

Tâğûtu İnkâr ve Allâh'a İman

Allâhu Teâlâ, Nûh Aleyh'is Selâm'dan Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'e kadar bütün ümmetlere yalnız Allâh'a ibadet etmelerini emretmeleri ve tâğût'a ibadet etmeyi de yasaklamaları için bir Rasûl göndermiştir.

Bunun delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Andolsun ki Biz her ümmete, ‘Allâh'a ibadet edin ve tâğût'tan sakının!’ diye (emretmeleri için) bir Rasûl gönderdik...” (en-Nahl 16/36)

Allâhu Teâlâ bütün kullara; tâğût'u inkâr edip Allâh'a îmân etmelerini farz kılmıştır.

İbn'ul Kayyim (v. 751H) Rahimehullâhu Teâlâ şöyle demiştir:

“Tâğût[un manası]⁴⁰: Kulun haddini aşmasına sebep olan, (Allâh'tan başka) ibadet edilen her ma'bûd, (Allâh'ın dışında) kendisine tâbi olunan ve kendisine itaat edilen her şeydir.”⁴¹

Tâğût'un Başlıca Çeşitleri

Tâğûtlar pek çoktur. Ancak bunların başlıcaları beş tanedir:

- 1- **İblis Allâh ona lanet etsin;**
- 2- **Kendisine ibadet edilen ve bundan râzı olan;**
- 3- **İnsanları kendisine ibadet etmeye çağırın;**
- 4- **Gaybın ilminden (gaybdan) bir şey bildiğini iddiâ eden;**
- 5- **Allâh'ın indirdiğinden başkası ile hükmeden.**

Bunun delili ise Allâhu Teâlâ'nın şu kavlidir:

“Dinde zorlama yoktur. Şüphesiz, rüsd (doğruluk, hak)

⁴⁰ Özetle İbnu Kudâme, el-Muğnî, Turkî, 13/149-151.

⁴¹ Özetle İbnu Kudâme, el-Muğnî, Turkî, 13/149-151.

sapıklıktan ayrılmıştır. Kim tâğût'u reddedip Allâh'a îmân ederse kopmak bilmeyen sağlam kulpa yapışmış olur..." (el-Bakara 2/256)

İşte bu, La ilahe illallâh'ın manasıdır. Hadiste şöyle gelmiştir:

*"İşin başı İslâm, direği namazdır ve zirve noktası ise Allâh yolunda cihâddir."*⁴²

Vallâhu A'lem (Allâh en doğrusunu bilendir)!

Allâhu Teâlâ Muhammed'e, Âl'ine ve Ashâbı'na salât ve selâm etsin. (Âmîn!)

Açıklama

İlkinden sonuncusuna kadar bütün rasuller, insanları Allâh'ı ibadette birlemek olan tevhide davet edip şirkten men etmişlerdir.

Tağut kelimesi, Tuğyan kelimesinden türemiştir. Haddi aşmak demektir. Su gelgitinin üzerine çıktığında, "Su sınırları aştı" denilir. Tağut, kulun kendisiyle haddini aştığı şeydir. İbn'ul Cevzî Rahimehullâh'ın dediği gibi,

"Tevâğît'ten kasıt heykellerdir. Tuğyana sebep oldukları için tuğyan kendilerine izafe edilmiştir. Bundan kastedilen, onlara ibadet edenlerdir. (haddi aşmak aslında putlara ibadet edenlerin vasfıdır.)"⁴³

İbn'ul Cevzî Rahimehullâh yine şöyle demektedir:

"(Hadiste şöyle buyrulmuştur:) "Tevâğî ve de babalarınızın üzerine yemin etmeyin."

(Hadiste zikredilen) Tevâğî kelimesi, Tâgiye'nin çoğuludur, ki bu Tevâğît'tir (Tağutlardır). Bunlar cahiliye döneminde kendilerine ibadet edilen heykellerdir. Tuğyan hakikatte kendilerine ibadet edenlere izafe edilmiştir. Ancak putlar Tuğyan'a sebep olunca, putlara Tuğyan izafet edildi, böylece

⁴² Özetle İbnu Kudâme, el-Muğnî, Turkî, 13/149-151.

⁴³ İbn'ul Cevzî, Garîb'ul Hadîs, 2/34..

onlara Tevâgî, yani Mutgâ fihâ (kendisinden dolayı hadler aşılın) denilmiştir. Nitekim Allâhu Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Gerçekten onlar, insanlardan birçoğunu saptırdılar.” (İbrâhîm 14/36)

Tuğyan’ın aslı, günah işlemede haddi aşmaktır. (Mesela) “Taga’l Bahr (deniz taşı)” denilir.”⁴⁴

Kulun bir haddi vardır; çünkü o bir kuldur. Allâh onun için hudut belirler ve bu hudutlarda durması ona farzdır. Bu hudutları aşarsa tağut olur.

Müşrik, ibadette haddi aştığı, Allâh ile birlikte O’ndan başkasına ibadet ettiği ve ibadete lâyük olandan başkasına ibadet ettiği için tağuttur. Aynı şekilde kendisine ibadet edilen, ibadet edilmekten razı olan ve insanları kendisine ibadet etmeye sevk eden de tağuttur.

Şeyh Rahimehullâh’ın zikrettiği ilk tağut, iblistir. İblis, Allâh’ın laneti üzerine olsun, tağutların başıdır. Çünkü o, Allâh’tan başkasına ibadet etmeyi, Rasûl’den başkasına uymayı ve helal ile haram kılma hususunda Allâh’tan başkasına itaat etmeyi emredendir. Dolayısıyla iblis, şerrin aslı ve tağutların başıdır.

Şeyh Rahimehullâh’ın zikrettiği ikinci tağut, kendisine ibadet edilen ve bundan razı olan kişidir. Şeyh Süleymân bin Abdillâh Rahimehullâh şöyle der:

“İmam Mâlik Rahimehullah, şöyle dedi: “Tâğût, Allâh’dan başka kendisine ibâdet edilen her şeydir.”

Ben derim ki: Bu tanım doğru olsa da, kendisine ibadet edilmekten razı olmayan kişiyi bundan müstesna tutmak kaçınılmazdır.”⁴⁵

Böylece Îsâ Aleyh’is Selâm, Üzeyir Aleyh’is Selâm ve melekler gibi kendilerine ibâdet edilmesinden razı olmayanlar, tağut tanımının dışındadır.

⁴⁴ İbn’ul Cevzî, Keşful Muşkil, 1/490.

⁴⁵ Süleymân bin Abdillâh, Teysîr’ul Azîz’il Hamîd, sf. 31.

Bütün peygamberlerin ortak çağrısı tevhiddi ve kendilerine ibadet edilmeyi reddetmişlerdi.

Şeyh Rahimehullâh'ın zikrettiği üçüncü tağut, insanları kendisine ibadet etmeye çağırandır. Böyle bir kimse, ölü olsun, diri olsun, tağutun başlarındandır. Yaratılmış olan başka bir varlığa ibadet etmeye çağırان kişi de tağutlardandır. Bunlar Şirk'e davet edenlerdir.

Şeyh Rahimehullâh'ın zikrettiği dördüncü tağut, gaybı bildiğini iddia edendir. Sihirbazlar, astrologlar, münecimler, falcılar ve gaybı bildiğini iddia eden herkes bu kategoriye girer.

Şeyh Rahimehullâh'ın zikrettiği beşinci tağut, Allâh'ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden kimsedir. Teşri yapan, beşerî kanunlarla, Cahiliyye idaresiyle veya kabile âdetleriyle hükmedilmesi caizdir deyip bunun caiz olduğunu, Allâh'ın indirdiği ile eşdeğer olduğunu veya ondan daha hayırlı olduğunu ileri süren veya Allâh'ın indirdiği ile dalga geçip küçümseyen kişi de tağutlardandır.

Allâh'ın indirdiğine uymanın farz olduğunu, onun hak olup batıl olmadığını ve kendi hükmettiğinin batıl olduğunu tasdik ederek teşri yapmaksızın, istihlal yapmaksızın, şeriat ile alay etmeksizin ve onu hafife almaksızın sırf nefesine uyararak Allâh'ın indirdiği ile hükmetmeyi terk eden kişiye gelince, işte bu kişi dinden çıkarmayan küçük küfür ile küfre giren kişidir. Ancak büyük bir tehlike içindedir ve kendisini dinden çıkararak küfre götürebilecek bir yolda yürümektedir.

İçtihat etmeye ehil olan bir fakih, içtihadında hata edip de Allâh'ın indirdiğinden başkası ile kasıtsız olarak hükmederse, böyle bir kimse de affedilir.

İslam dininin aslı, tevhid ile Allâh'a teslim olmak, O'na itaatle boyun eğmek ve şirkten ve ehlinden uzak durmaktır. Bir kimse, iki şehâdeti söz, ilim, amel ve imanda bir araya getirmediğçe İslâm dinine girmez. Kim buna muhalefet ederse, Nebîlerin Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın dîninden getirdiklerine muhalefet etmiş olur.

Allâh'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ihlasla ibadet etmek farzdır, çünkü Allâh'ın kullarına ilk emrettiği şey, Allâh'a iman etmek ve tağutu inkâr etmektir. Allâh Bakara suresinin 256. ayetinde Allâh'a iman etmekten bahsetmeden önce tağutu inkâr etmekten bahsetmiştir. Zira Allâh'a iman, ancak tağutu inkâr ettikten sonra fayda sağlar. Öyle ki Allâh'a iman eden fakat tağutu inkâr etmeyenin imanı kendisine fayda sağlamaz. Tağutu inkâr etmek, yani onları reddetmek, batıl olduklarına inanmak, onlardan ve ehlinden/tabilerinden uzaklaşmak ve uzak durmak gerekir. Bu, kişinin imanını koruması için gereklidir.

Allâh en iyi bilendir. Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve ashabına çokça salat ve selam olsun. Âmîn!